

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Факультет фінансів

Кафедра фінансів

галузь знань   07 Управління та адміністрування
спеціальність   072 Фінанси, банківська справа та страхування
спеціалізація   Фінанси і кредит

Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

Форма навчання: заочна

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Державний зовнішній борг України та проблеми його обслуговування»

у складі комплексної теми: «Актуальна макрофінансова проблематика та шляхи її вирішення в Україні»

студентки Галай Марини Сергіївни _____

(прізвище, ім'я, по батькові повністю)   *(підпис)*

Науковий керівник к.е.н., професор

(науковий ступінь, учене звання)

_____
(підпис)   Леонов Д.А.
(прізвище, ініціали)

Магістерська дипломна робота допущена до захисту в
Екзаменаційній комісії з атестації здобувачів вищої освіти

Завідувач кафедри   д.е.н., професор

_____
(підпис)   В. Федосов

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА ЙОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ	5
1.1. Теоретичні засади формування, управління та обслуговування зовнішнього державного боргу	5
1.2. Інформаційне забезпечення формування та обслуговування зовнішнього державного боргу	11
1.3. Дослідження проблем зовнішнього боргу України в сучасній науковій літературі	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СТАНУ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ	24
2.1. Ретроспективний аналіз формування та обслуговування зовнішнього боргу України за часів незалежності	24
2.2. Моделі аналізу зовнішнього державного боргу.....	32
2.3. Оцінка стану зовнішнього боргу України на сучасному етапі.....	38
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ БОРГОМ УКРАЇНИ	50
3.1 Огляд практик управління зовнішнім державним боргом зарубіжних країн	50
3.2 Проблеми формування та обслуговування зовнішнього боргу України та шляхи їх вирішення.....	62
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Портфель боргових зобов'язань урядів різних країн зазвичай є найбільшим фінансовим портфелем держави. При відсутності належного контролю і ефективної системи управління критичний рівень заборгованості уряду тієї чи іншої країни цілком може стати реальною загрозою національній економічній безпеці: обмеження інвестиційних капіталовкладень в національне господарство, відволікання частини бюджетних коштів від соціально-господарських потреб країни, надмірна залежність вітчизняної фінансової системи від міжнародних фінансових ресурсів і т.д.

Актуальність теми пов'язана з тим фактом, що в даний час від вирішення проблеми зовнішнього державного боргу залежить стабілізація макроекономічної ситуації, інвестиційний клімат, стабільність національної валюти і державного бюджету, розмір золотовалютних резервів.

У зв'язку зі спробами міжнародних кредиторів чинити тиск на політичну і економічну ситуацію в країні через боргову проблему, ефективне регулювання і управління державними борговими зобов'язаннями є ключем до збереження національної і економічної безпеки і самостійності в здійсненні зовнішньої і внутрішньої політики уряду, адже в країнах з великими державними позиками погіршується соціально-економічна обстановка, а також загальмовується економічне зростання.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження стану зовнішнього державного боргу та пов'язаних з ним наслідків, огляд світового досвіду управління борговими зобов'язаннями та основні проблеми його покращення в Україні.

Зважаючи на це, формуються наступні завдання:

- сутність та основні особливості поняття державного боргового зобов'язання;
- формування дефініцію державного боргу, визначити його суть;
- дослідження теоретичних аспекти державного боргу;

- огляд, аналіз і охарактеристика особливості державного боргу в Україні;
- виокремлення основних проблемних аспектів якісного та перспективного формування державним боргом в нашій країні;
- надання та огляд практичних рекомендацій щодо оптимізації управління державним боргом в Україні.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є зовнішній державний борг.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є процеси управління та обслуговування зовнішнім державним боргом

Теоретична основа. Теоретичною основою дипломної роботи є праці вітчизняних та зарубіжних науковців присвячених проблемі державного боргу.

Інформаційна база. Інформаційною базою дипломної роботи є законодавчо-нормативні акти України, статистичні дані та практичні матеріали Міністерства фінансів України, Національного банку України, Рахункової палати України.

Методологічна основа. В дипломній роботі використані основні підходи і методи наукового пізнання, в тому числі: діалектичний метод пізнання, системний підхід, дедукція та індукція, аналіз і синтез, статистичні методи обробки інформації, методи порівняльного економічного аналізу.

Новизна дослідження полягає у аналізі характерних рис державного боргу в Україні на сучасному етапі, характеристики впливу державного боргу на економіку країни, аналізу проблематики вітчизняної боргової політики та розробка перспективних шляхів розв'язання боргових проблем в Україні.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 95 сторінок.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі досліджено теоретико-методологічні засади та практичні прийоми аналізу і оцінки управління зовнішнім державним боргом в Україні. Проведене дослідження дозволило сформулювати наступні висновки:

1. На основі проведеного аналізу теоретичних напрацювань даної теми, нами сформульовано визначення «державний борг», яку подано в такій редакції: «Державний борг – це загальна сума непогашеної заборгованості держави, як за внутрішніми так і зовнішніми запозиченнями а також наданими гарантіями». Загалом, державний борг відображає собою вид відносин між господарюючими суб'єктами, котрими з одного боку є держава, що переважно є позичальником, а також гарантом і кредитором; з іншого боку - юридичні та фізичні особи, котрі виступають у якості кредитора.

2. Головними причинами виникнення і зростання боргу держави є найперше хронічне зростання та дефіцит державного бюджету, а також перевищення темпів зростання державних видатків над темпами зростання державних доходів, неефективно спланована і впроваджена фіскальна політика, котра спрямована на зменшення податкового навантаження без відповідного скорочення державних витрат; вплив політичних бізнес-циклів.

3. Управління державним боргом в Україні здійснюється в тісній взаємодії і співпраці Міністерства фінансів України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України та Державного казначейства України, котрі несуть відповідальність за розробку та реалізацію ефективної боргової стратегії держави з метою забезпечення фінансової стабільності та боргової стійкості країни.

4. Інформаційне забезпечення статистичного аналізу та оцінки державного боргу включає фінансову звітність державного казначейства України про виконання бюджету та стан державного боргу, систему показників боргового навантаження, міжнародні стандарти статистики державних фінансів, нормативно-правове регулювання державного боргу.

До законодавчих актів які регулюють розмір державного боргу відносять: окремі статті Конституції України; певні законодавчі акти щодо Національного Банку України; норми законів про Державний бюджет; закони, що регулюють розміри державних запозичень.

Функціонування державного боргу забезпечує сукупність нормативних актів, до котрих належать: Бюджетний кодекс України, Закон України «Про державний внутрішній борг України», Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» та ін.. Нормативно-правове забезпечення державного боргу характеризується незначною кількістю та недосконалістю нормативних актів.

5. Управління державним боргом супроводжується переліком проблем, починаючи з недосконалення дослідження поняття державного боргу в законодавстві, що не сприяє реалістичному прогнозуванню основних макроекономічних показників соціально-економічного розвитку країни: проблем обліку та звітності державного боргу, проблем структуризації боргу.

6. Аналіз сучасного стану державного боргу характеризується постійним їх зростанням. Адже наша політика управління державним боргом довгий час була спрямована на зовнішні запозичення.

Причиною цього є висока вартість запозичень на внутрішньому ринку. Висока вартість державних внутрішніх запозичень зумовлена низькою ліквідністю державних цінних паперів, що призвело до недостатнього попиту на державні цінні папери з боку фінансових установ.

На початковому етапі запозичення були потрібні Україні для проведення ринкових перетворень. В державі переважали зовнішні запозиченням перед внутрішнім, що ставило країну в залежність від іноземних кредиторів.

На сучасному етапі Україна намагається мінімізувати кількість кредитів від міжнародних фінансових організацій і переключитись на внутрішній ринок.

7. На основі проведеного практичного аналізу слід вказати на те, що в Україні існує загрозлива ситуація для її розвитку - зростання боргового навантаження, адже це одна з основних причин нестабільності, гальмування та ослаблення економічного зростання.

В Україні найвагомими причинами існування державного боргу та його зростання, насамперед, є дефіцит державного бюджету та платіжного балансу країни. Для покриття дефіциту держбюджету України мобілізуються кошти міжнародних фінансових організацій. Проте вона потребує кардинальних дій з боку уряду та застосування новітніх методів світових держав.

8. Використання світового досвіду провідних економічно розвинених країн, які стикалися з проблемою надмірного боргового навантаження, дасть можливість визначити ключові складові стабілізації економіки та створити на цих засадах комплекс методів раціонального та ефективного управління державним боргом в Україні. В роботі аналізується досвід управління борговими зобов'язаннями провідних світових країн, зокрема детально розглянуто США, Великобританію, Угорщину, Португалію та Польщу.

Дослідження становлення державного боргу в обраних країнах дозволило навести заходи, котрі здійснювалися країнами для ефективного проведення боргової політики.

9. Управління державним боргом - це заходи, котрі здійснює держава діючи через свої уповноважені органи з питань залучення позикових ресурсів, їх ефективне використання, повернення коштів і сплату відсотків за ними, контроль за дотриманням платоспроможності країни.

10. Міжнародні фінансові організації мають велике значення для покращення економічного становища України. Співпраця з ними сприяє формуванню конкурентного ринкового середовища, активізації інвестиційного процесу, поліпшенню макрофінансових показників стабілізації, розвитку приватного підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушко О. Шляхи зменшення дефіциту державного бюджету України [Електронний ресурс] / Андрушко О. – Режим доступу до ресурсу: <http://naub.oa.edu.ua/2014/shlyahy-zmshennyadefitsytu-derzhavnoho-byudzhetu-ukrajiny/>
2. Асадчий Г.В. Структура та динаміка державного боргу України / Г.В. Асадчий // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 2. – С. 59.
3. Бачо Р.Й. Державний борг Угорщини: ретроспективний аналіз та політика управління//Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 1 (63).
4. Бенч Л.Я. Боргова політика в Україні: реалії та перспективи/Л. Я. Бенч, Р. М. Корнацька// Бізнес Інформ. - 2014. - № 2. - С. 35-39.
5. Бенч Лілія Ярославівна Боргові інструменти фінансування видатків держави: теорія та практика// Фінанси, облік і аудит. 2016. Випуск 1 (27).
6. Болюх М. А., Бурчевський В. З., Горбаток М. І. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
7. Бондар М. І., Опарін В.М. Тимченко О.М. Бюджетна і податкова системи України у запитаннях та відповідях: навч. посіб. / М. І. Бондар, В. М.
8. Бондарчук А. Державні цінні папери як інструмент боргової політики: міжнародний досвід / А. Бондарчук // Стратегічні пріоритети. – 2013. – № 42(29). – С. 70–28.
9. Бондарчук Т.Г. Механізм управління та обслуговування державного боргу / Т.Г. Бондарчук // Фінанси України. – 2013. – № 4. – с. 14
10. Боргова криза в Європейському Союзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/159.htm.
11. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансово безпеки – К.: НІСД, 2017. – 50 с.
12. Босенко О. С. Управління державними борговими зобов'язаннями в

- зарубіжних країнах / О. С. Босенко // Наукові праці НДФІ. - 2017. - Вип. 2. - С. 26-38.
13. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
14. Василюшин Р. Методика аналізу державного боргу України / Р. Василюшин // Вісник УАДУ. – 2010. – № 1. – с. 79.
15. Вахненко Т. Концептуальні засади управління зовнішнім національним боргом України / Т. Вахненко // Економіка України. – 2015 – № 1. – с. 14
16. Вахненко Т.П. Особливості формування державного боргу та управління його складовими в період фінансової кризи / Т.П. Вахненко // Фінанси України. – 2009. – №6. – С. 14–28.
17. Воробйов Ю.М., Гриценко О.І Державний борг та його вплив на соціально-економічний стан України в умовах світової фінансової кризи / Воробйов Ю. М., Гриценко О. І. // Журнал НАПКБ // 2009, 22., С.22-34.
18. Вплив державного боргу на фінансове становище держави [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.5dp.com.ua/content/view/797/47/27>
19. Гладченко Л. П. Теоретичні основи бюджетного дефіциту: економічний і політичний ракурс/ Л. П. Гладченко// Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2011. - №9-10. – с. 23-28
20. Грідчина М.В. Фінанси: теоретичні основи: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Грідчина, В. Б. Захожай, Л. Л. Осіпчук, Ю. Л. Субботовіч, К. М. Томчишина, О. О. Фесенко, Г. І. Філіна, В. П. Ходаківська, Н. Г. Яковлева; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. - К., 2002. - 280 с.
21. Державний борг: діалектика теоретичних уявлень та оцінка сутності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ecj.oa.edu.ua/articles/2014/n23/33.pdf>
22. Державний борг: концептуальні засади та макроекономічні аспекти / [В. Лісовенко, Л. Бенч, О. Бец] // Фінанси України. – 2015.– №12.– С. 7–31.
23. Дідур С.В. Аналіз та оцінка боргової безпеки України//Глобальні та національні проблеми економіки; Випуск 13. 2016.

- 24.Доліновська О. Я. Світова практика реструктуризації зовнішніх державних запозичень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=eng&z=848>.
- 25.Дорошенко Г. О. Фінанси, банківська справа та страхування// Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Економічна». - Випуск 90. - 2016.
- 26.Дубницька Н.І. Державний борг / Н.І. Дубницька // Перехідні економічні системи. – Львів, 2007. – Вип. 6. – С. 107–108.
- 27.Жибер Т. В., Бойчук А. О. Бюджетне планування та шляхи його вдосконалення в Україні/ Т. В. Жибер, А.О. Бойчук// ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». - 2015. – с. 40-4
- 28.Заграй В.О. Зовнішній борг України і проблеми його погашення/Економічний простір .- №88. - 2015
- 29.Захожай К. В. Статистичне забезпечення управління боргом Державного бюджету України/ К.В. Захожай// Міжрегіональна академія управління персоналом. – 2014. - С.54-61
- 30.Карапетян О. М. Проблеми врегулювання державних боргових зобов'язань України в контексті досвіду європейських країн//Наукові записки. Серія “Економіка”. № 16. – 2015. – с. 39-45
- 31.Квасниця, О. В. Теоретичні підходи до обґрунтування ризиків державного боргу [Текст] / Оксана Василівна Квасниця // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет;– Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. – Том 18. – № 1.
- 32.Кириченко О.А. Сучасні теорії управління зовнішньою заборгованістю / О.А. Кириченко, В.Д. Кудрицький // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 7. – с. 15–16.
- 33.Коваленко Д. І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика [текст]: навч посіб. / Д. І. Коваленко, В. В. Венген – К.: «Центр учбової літератури», 2013.-578 с.

34. Кондратюк С.Я. Децентралізація окремих податкових повноважень з акцизного оподаткування в Україні/ С. Я. Кондратюк// Національний університет Державної податкової служби України. - 2013. – с. 78-89
35. Кондратюк С.Я.- Послуги Державного казначейства: сутність і тенденції розвитку/ С. Я. Кондратюк// Фінанси України. – 2005. - С.16-24
36. Король О. В Динамічний розвиток економіки Польщі//Науковий вісник Херсонського державного університету Серія Економічні науки Випуск 11. - Частина 5. - 2015
37. Костюченко В. М. Концептуальні підходи та теоретичні основи зовнішньої заборгованості в умовах глобалізації економіки//«Економічні науки». Серія «Облік і фінанси». – Випуск 7 (25). Ч. 2. – 2010.
38. Котіна Г. М., Степура М. М., Кондро П. В./ Боргова безпека України: Оцінка, ризики, перспективи/ Г. М. Котіна, М. М. Степура, П. В. Кондро// Skhid. – 2017. – №3. – с. 149-155
39. Кудельюк Є. В. Проблеми управління державним боргом в Україні - Буковинська державна фінансова академія Випуск № 5 (19) – 2014 – с. 78
40. Курило О. В. Світовий досвід розвитку моделей міжнародних валютно-фінансових відносин для модернізації та фінансової стратегії України/ О. В. Курило// К.: ІСЕМВ НАН України. – 2006. – 49 с.
41. Линник О. О. Формування зовнішнього державного боргу України у 2010-2014 рр.: причини та наслідки//Регіональна економіка . -2015. - №1.
42. Лісовенко В.В. Державний зовнішній борг України: етапи формування та розвитку / В.В. Лісовенко // Вісник НБУ. – 2000. – № 9. – с. 35.
43. Луніна І. О. Розвиток державних фінансів України в умовах глобалізації: кол. моногр.; за ред. д.е.н. І. О. Луніної; НАН України. – К., 2014. – 296 с.
44. Ляшенко С. І. Проблеми управління державним боргом України та його прогноз на основі моделі квадратичного рівняння регресії / Мукачевський інститут Впуск № 2 – 2016 – с. 123
45. Макар О. П. Світовий досвід управління державним боргом і перспективи його застосування в Україні – Економічна думка. Випуск № 3 (12) – 2017 – с. 45

- 46.Макар О. Світовий досвід управління державним боргом і перспективи його застосування в Україні [Текст] / О. Макар // Економіка та держава. – 2012. – № 10. – С. 54-57.
- 47.Маханець Л.Л. Зовнішній борг і політичний ризик / Л.Л. Маханець // Фінанси України. – 2016. – № 2. – С. 64
- 48.Міжнародний Валютний фонд [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.imf.org
- 49.Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
- 50.Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua.
- 51.Омельченко Л. С. Боргова безпека України та аналіз її сучасного стану / Л. С. Омельченко, І. В. Суміна: зб. наук. пр. Національного університету Державної податкової служби України. –2012. – №1. – С. 309–320.
- 52.Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): навч. Посібник / В. М. Опарін К.: КНЕУ, 2002. – 359 с.
- 53.Опарін, О. М. Тимченко та ін.; передм. Т. І. Єфименко. – К.: ДННУ «Акад.фін. управління». - 2012. – 336 с.
- 54.Офіційний сайт Державної служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- 55.Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
- 56.Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
- 57.Палешко Я. С. Міжнародний досвід управління державною заборгованістю//Економічний простір. - №92. - 2014.
- 58.Пластун В.Л. Політика управління державним боргом України / В.Л. Пластун // Вісник Української академії банківської справи. – 2013. – № 1 (28). – с. 3–7.
- 59.Плець І. І. Концептуальні засади формування фінансово-економічного механізму управління внутрішнім державним боргом - Перспективи

- розвитку медичного страхування в умовах економіки сучасності / за заг. ред. Кропельницька С.О., Гринів Л.В., Гринів Н.В – 2016 – с. 191
- 60.Поликарпова О.С. Экстраполяция теории институтов на склонность к публичным финансам в Украине / О.С. Поликарпова // Технологический аудит и резервы производства. – Харьков. – 2016. - №6/5 (26). – С. 4-10.
- 61.Полінкевич О. М., Линь М. М Вплив державного боргу на розвиток економіки України / О. М. Полінкевич, М. М. Линь //Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. - 2014. - Вип. 11(1).
- 62.Присяжнюк О. О. Проблема вдосконалення управління державним боргом / О. О. Присяжнюк // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2012. - Вип. 32(2). - С. 136-139.
- 63.Прутська О.О. Управління державним боргом : навч. посібн. / О.О. Прутська, О.А. Сьомченков, Ж.В. Гарбар, Л.І. Губанова, В.В. Руденко. – К. : Вид-во «Центр навч. літ-ри», 2010. – 216 с.
- 64.Прутська О.О., Чубатюк В.М. Особливості управління державним боргом в умовах фінансової кризи / О.О. Прутська, В.М. Чубатюк // Актуальні проблеми економічного розвитку України в умовах глобалізації. – 2010. –С. 276–281.
- 65.Рибаченко К.В Боргові зобов'язання України на світовому валютному ринку / Рибаченко К.В. - 2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/pips/2010_2/2010_2/629.pdf.
- 66.Рожко О.Д. Державний борг у забезпеченні економічного зростання / О.Д. Рожко // Фінанси України. Випуск № 1– 2017.. – С. 84
- 67.Розвиток теорії державного боргу та сучасні аспекти політики його управління [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_20/2/41.pdf
- 68.Рудик С. Стан проблем боргової політики України на ринку зовнішніх запозичень та шляхи їх вирішення//Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка – 2014. -№7.-С. 68-74.
- 69.Сальникова Т. В Державний борг України: оцінка та напрями підвищення

- його ефективності / Т. В. Сальникова // Фінанси, грошовий обіг та кредит /Економічний вісник університету, 2017. –№ 33/1. – с. 385-394.
- 70.Сальникова Т. В. Державний борг України: оцінка та напрями підвищення ефективності управління - Економічний вісник університет, Випуск № 33/1 - 2017 – с. 385
- 71.Семенов М.В. Дефіцит державного бюджету та шляхи його подолання [Електронний ресурс] / Семенов М.В. – Режим доступу до ресурсу: <http://intkonf.org/semeno-m-v-defitsit-derzhavnogo-byudzhetu-ta-shlyahi-yogo-podolannya/>.
- 72.Семко Т.В. Вплив державного боргу на стійке функціонування національної економіки / Т.В. Семко,М.В. Покутня // Економіка, фінанси, право. — 2010. —№ 6. — С. 6—11.
- 73.Сибірянська Ю.В. Теоретичні засади управління доходами бюджету, Острозька академія, Наукові записки. Серія «Економіка»: зб. наук. праць. Острог: Видавництво" Національний університет". - 2007. - с.208-316
- 74.Сибірянська Ю.В. Управління доходами бюджету та напрямки його вдосконалення в Україні/ Ю. В. Сибірянська// К.: КНЕУ. – 2009 . – 311 с.
- 75.Сущенко О. М., Руденко І. О. Роль Міжнародного валютного фонду у макрофінансовій стабілізації України// Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – 2010. – с. 23-29
- 76.Терещенко В. М. Проблема управління державним боргом України - Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського Випуск 10 – 2016 – с. 11
- 77.Терещенко В.Л. Державний борг України: сутність, соціальноекономічні наслідки, перспективи оптимізації / В.Л. Терещенко // Економіка і регіон. – 2014. – № 4. – с. 59.
- 78.Тимченко О. М. Податковий борг в Україні: мінімізація ризиків та ефективність менеджменту/ О. М. Тимченко// К.:Б. – 2010. – 431 с.
- 79.Тимченко О. М., Сибірянська Ю. В. Вплив податкового боргу на споживання та інвестиції/ О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська// Формування

- ринкових відносин в Україні. – 2011. – с. 30-35
- 80.Тимченко О. М., Сибірянська Ю. В. Прогнозування податкового боргу на основі абсолютної та відносної оцінки податкових ризиків/ О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська// Фінанси України. – 2010. – с. 24-34
- 81.Тюпа І. Сучасна структура зовнішніх запозичень, що формують борги//Вісник НТУ «ХП», 2014. №4 (1047).
- 82.Управління державним боргом: Навч. посіб. – Прутськаа О. О., Сьомченков О. А., Гарбар Ж. В., Губанова Л. І., Руденко В. В./ за заг. ред. Прутковської О. О. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 216 с.
- 83.Федосов В. М., Гладченко Л. П. –Фінансові ризики, Бюджетний дефіцит у контексті західної фінансової теорії і практики/ В. М. Федосов, Л. П. Гладченко// Фінанси України. – 2009. – с.19-32
- 84.Федоров, В. А. Види державного боргу України / В. А. Федоров // Актуальні проблеми держави і права . – 2011 . – Вип.57 . – С. 563-573.
- 85.Флейчук М. Вплив зовнішніх запозичень на соціально-економічний розвиток посттрансформаційних країн/ М. Флейчук, Р. Андрусів // Економіка України. - 2012. - № 1. - С. 16-26.
- 86.Футерко О. І. Боргова безпека України/ О. І. Футерко // Економічний форум. - 2013. - № 4. - С. 233- 241.
- 87.Хлівний В. К., Тимченко О. М. Податкова система: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц./ [В. К. Хлівний, О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська, А. В. Пислиця та ін.]. ; кер. авт. кол. В. К. Хлівний. – К. : КНЕУ. - 2014. – 372 с.
- 88.Царук О.В. Концептуальні основи та статистичні індикатори оцінки боргової безпеки держави / О.В. Царук // Світ фінансів. – 2017. – № 1. – с. 46
- 89.Чуба Н. Польський досвід управління державним боргом/Н. Чуба//Вісник Львів. Ун-ту Серія екон. 2010. Вип. 40. С.354-359.
- 90.Юрій С.І. Управління зростанням на основі боргу і Україна / С.І. Юрій // Журнал європейської економіки. – 2012. – № 1. – с. 6.
- 91.Юрій С.І. Фінанси [Електронний ресурс] / Юрій С.І., Федосов В.М. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/664-fnansi-yury-s-fedosov-vm.html>
- 92.Alderman L., Craig S. Europe's Banks Turned to Safe Bonds a Costly Illusion

- [Electronic recourse]. – Mode of access:
<http://www.nytimes.com/2014/11/11/business/global/sovereign-debt-turns-sour-in-eurozone>, с. 77-88.
93. International Monetary Fund [Electronic recourse]. – Mode of access:
<http://www.imf.org/external/index.htm>.
94. Lewis M. Boomerang – Travels in the New Third World / M. Lewis. – W. W. Norton & Co, 2013. – 224 p. с. 17-28.
95. Portugal: Second Review Under the Extended Arrangement / IMF Country Report No. 11/363. – December 2012. – 129 p, с.37-48.
96. Національний банк України : офіційний сайт / Статистика [Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=65613&cat_id=44446#4.
97. Міністерство фінансів України: офіційний сайт / Доступ до публічної інформації [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
98. Державна служба статистики : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
99. Державна казначейська служби України: офіційний сайт / Виконання бюджетів [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/23593>.